

Påleggsundersøkelse Kragerøvassdraget

SKAGERAK KRAFT

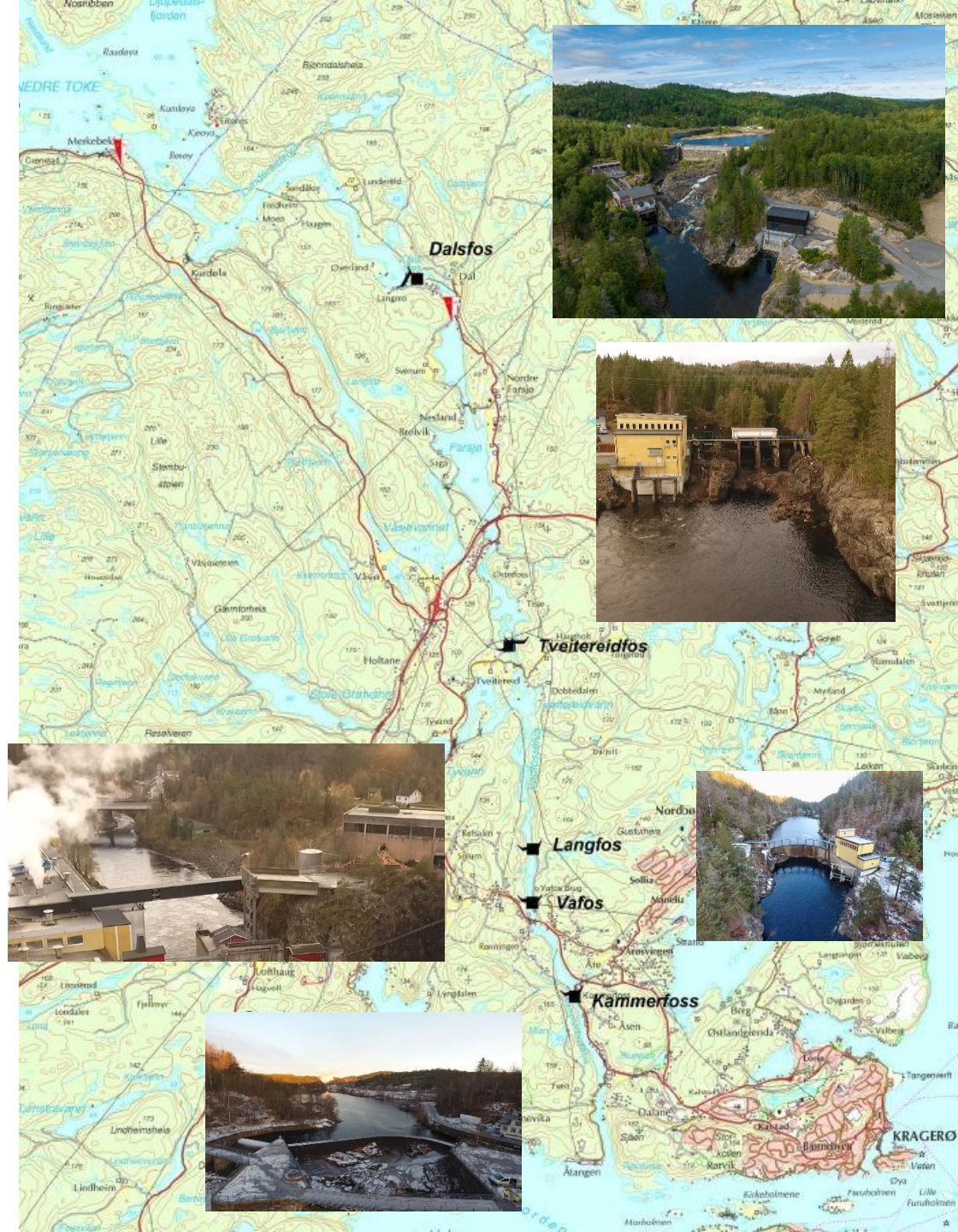
Agenda

1. Påleggsundersøkelsen
2. Resultater laks og ål
3. Interessekartlegging i Drangedal kommune

Befaring i Kragerøvassdraget 17.09.2026 med myndigheter og interesseorganisasjoner

Påleggsundersøkelsen:

1. Sammenstille kunnskap om laks og ål, og annet viktig naturmangfold i Kragerøvassdraget, og gjennomføre tilleggsundersøkelser ved behov.
2. Utrede tiltak for sikker og effektiv toveis vandring av ål og anadrom fisk forbi våre fem kraftverk i nedre del av vassdraget.
3. Utarbeide plan for styrt reetablering av en laksebestand i Kragerøvassdraget.
4. Midlertidig tiltak for å flytte oppvandrende ålefaringer forbi fem kraftverk og opp i Toke.

Skagerak Kraft sitt ansvar

- Gjennomføre utredningene i henhold til pålegget. Sørge for at de som gjennomfører undersøkelsene og tiltaksutredningene har relevant kompetanse og bruker anerkjente metoder.
- Fremlegge prosjektbeskrivelse som svarer på alle punkter i pålegget, og med opplysninger om de faglig prosjektansvarlige til direktoratet.
- Etablere en hensiktsmessig prosjektorganisering og framdriftsplan som ivaretar kommunikasjon og møter underveis, også overfor interessenter.
- Levere rapporter med resultater og anbefalte tiltak til direktoratet, og ta initiativ til møter for å presentere og diskutere resultatene med direktoratet og interessenter når rapportene er levert.

Medvirkning og informasjonsdeling en viktig del av påleggsundersøkelsen

- Identifisere interessentene – hvem er de og hvilken relasjon har de til arbeidet.
- Forstå hverandres forventninger og interesse i prosjektet.
- Sikre involvering til rett tid for å ivareta interessentene og arbeidet best mulig- ikke alle må være med alltid.
- Takhøyde for å mene, og respekt for hverandres meninger og roller/hatter.
- Evaluere underveis om medvirkning fungerer godt nok, og eventuelt justere.
- Gjennomføre åpne interessentmøter, i tillegg til informasjonsdeling på andre arena ved behov.

Skagerak har egen nettside med informasjon om påleggsundersøkelsen, presentasjoner og rapporter

Kragerøvassdraget - Skagerak Kraft

[Kraftverk](#)[Vassdrag](#)[Miljø](#)[Krafthandel](#)[Karriere](#)[Våre nettsider](#)

MenySøkNO

[Forside](#) > [Kraftverk](#) > [Prosjekter](#) > [Kragerøvassdraget](#)

Påleggsundersøkelse reetablering laks og toveis fiskevandring i Kragerøvassdraget

Kart Kragerøvassdraget. Kilde: Norconsult, Norgeskart.no.

Etter pålegg fra Miljødirektoratet utreder Skagerak Kraft tiltak for reetablering av laks og toveis vandringsløsning for laks, sjørret og ål i Kragerøvassdraget. Frist for arbeidet er 1. juli 2026

Kraftverk

[Kraftverksoversikt](#)

Prosjekter

Bamble deponi solkraftverk

Brunla solkraftverk

Engene solkraftverk

Fjone

Geitfjell Vind

Håtveitåi

Kragerøvassdraget

Sammenstill kunnskap og supplerende undersøkelser om Kragerøvassdraget

Toveis fiskevandring for anadrom (laks og sjørret) fisk og ål

Reetableringsstrategi laks

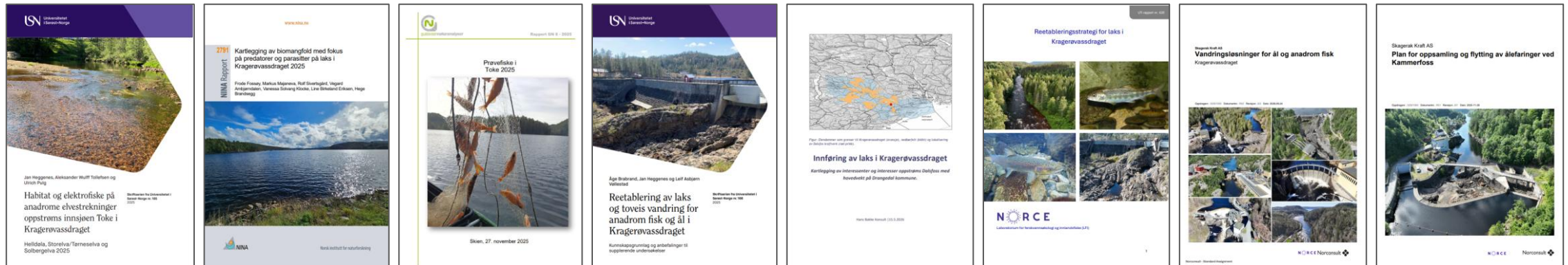
Strakstiltak for ål i Kammerfoss

Interessentmøter

Befaring 17.9.2026

Status i dag: Påleggsundersøkelsen er ferdig ihht. frister og leveranser til forvaltningen.

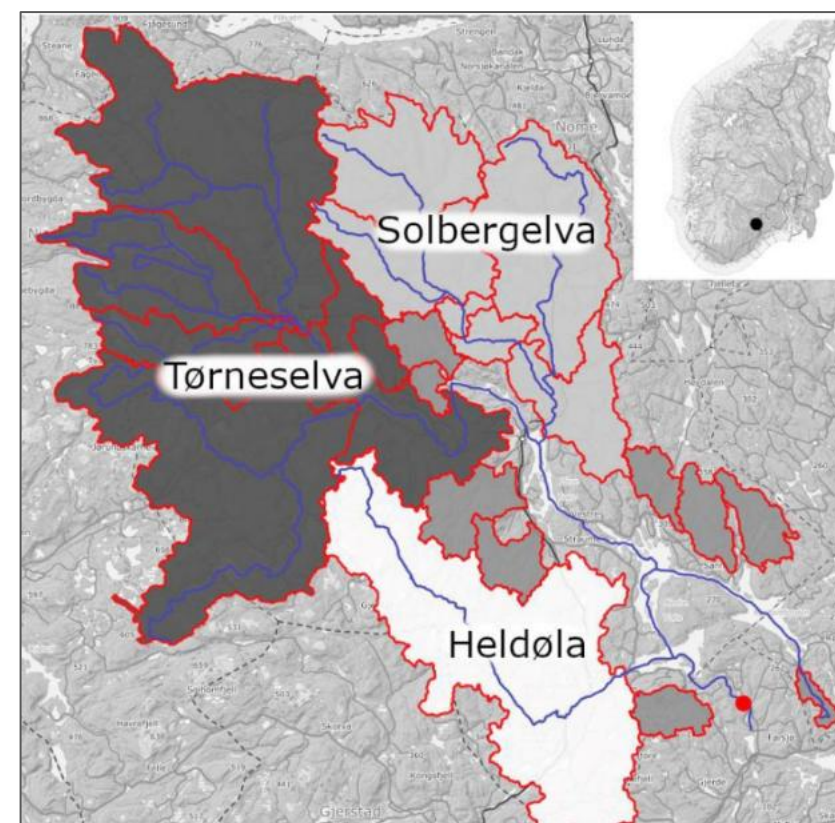
- Ni ulike faginstanser fra Norge og Sverige har bidratt til å svare ut påleggsundersøkelsen.
- Påleggsundersøkelsen gjennomført i 2025 og 2026. Kostnad ca. 11 MNOK.
- Kartlegging tar utgangspunkt i hele nedbørfeltet til Kragerøvassdraget.
- Undersøkelsen bygger på tidligere undersøkelser av NINA (2006; 2013).

(NINA 2006; 2013: «Kan produsere 1900-4500 kg laks, 34-80.000 smolt, ta 12-20 år reetablere. Kost 10-60 MNOK. Blant landets 30 beste».

Hovedresultat fra undersøkelsen: Laks.

- Laks kan reetableres.
- Ikke rom for halvgode kompromisser, men krav til høy passasjeeffektivitet for fisk (90% samlet forbi fem dammer).
- Kostnad: Ca. 560 MNOK for bygging, drift og overvåkning første 10 år (hvorav byggkost ca. 400 MNOK).
- Usikkerheter knyttet til kostnad for bygg og drift av vandringsløsninger, vandring forbi fem kraftverk, hvor mye laks som kan produseres og innsjødødelighet.

For å finne ut av hvor mye laks som kan produseres i Kragerøvassdraget vurderes følgende:

- 1. Gytebestandsmål:** Hvor mange lakseegg det er plass til i et vassdrag, og dermed hvor mange kilo holaks som trengs for å legge eggene.
- 2. Smoltproduksjon:** Antall ungfisk av laks som produseres fra holaks og som når havet.

→ **Vurdere ulike scenarioer** og «utfallsrom» for produksjon av laks som tar hensyn til usikkerhet.

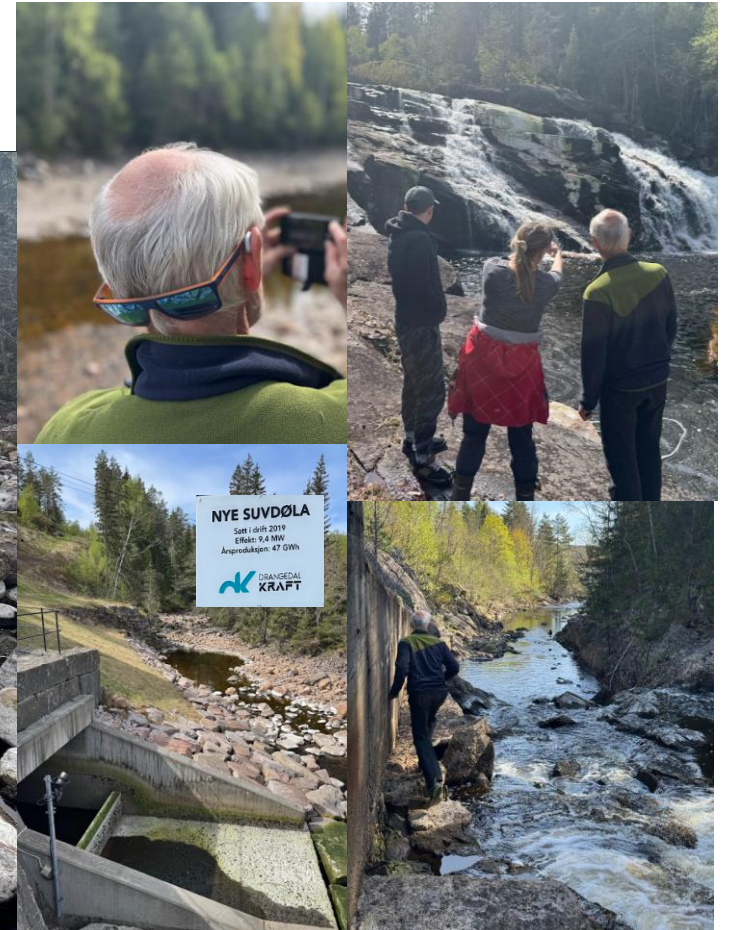
Laks trenger tilgang til områder med gode gyteforhold og skjul

Gyteområde i nedre
Gautefallselva

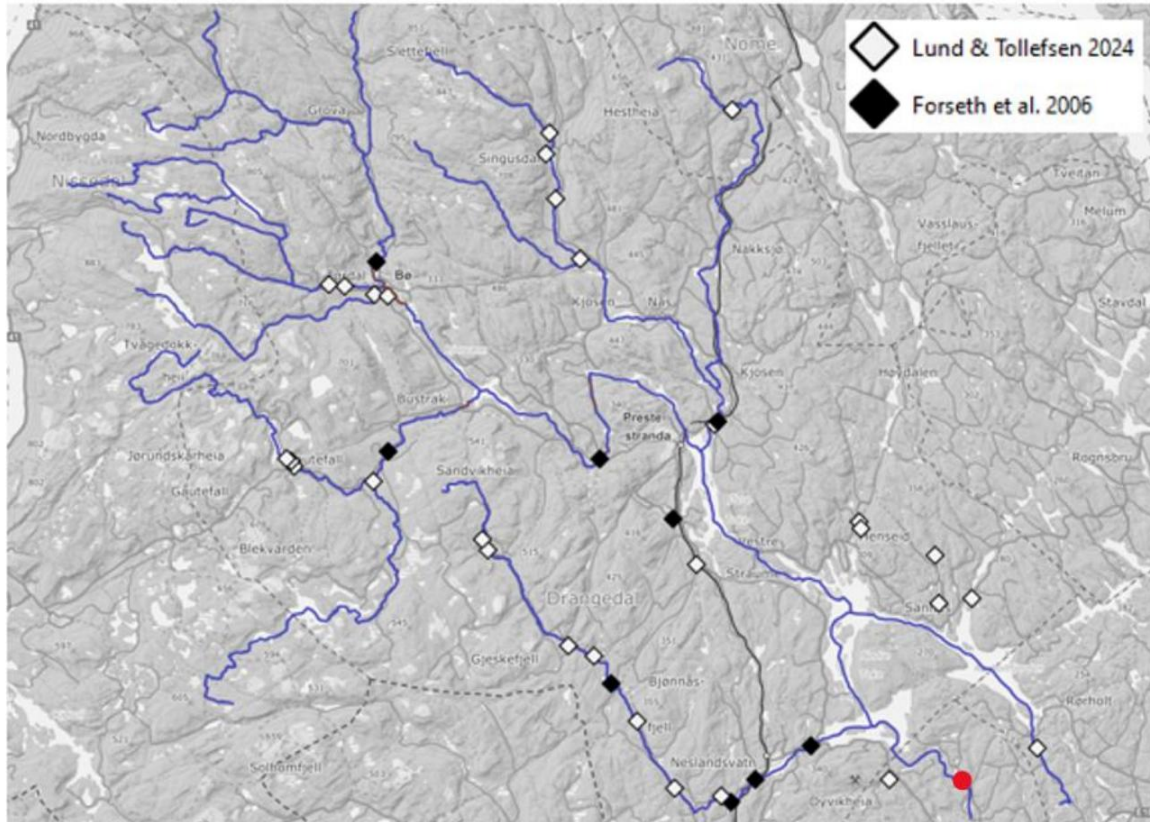
Skjulområder i nedre
Tørdøla

NYE SUVDØLA
Satt i drift 2019
Effekt: 9,6 MW
Anspråk: 47 GWh
DRANGEDAL
KRAFT

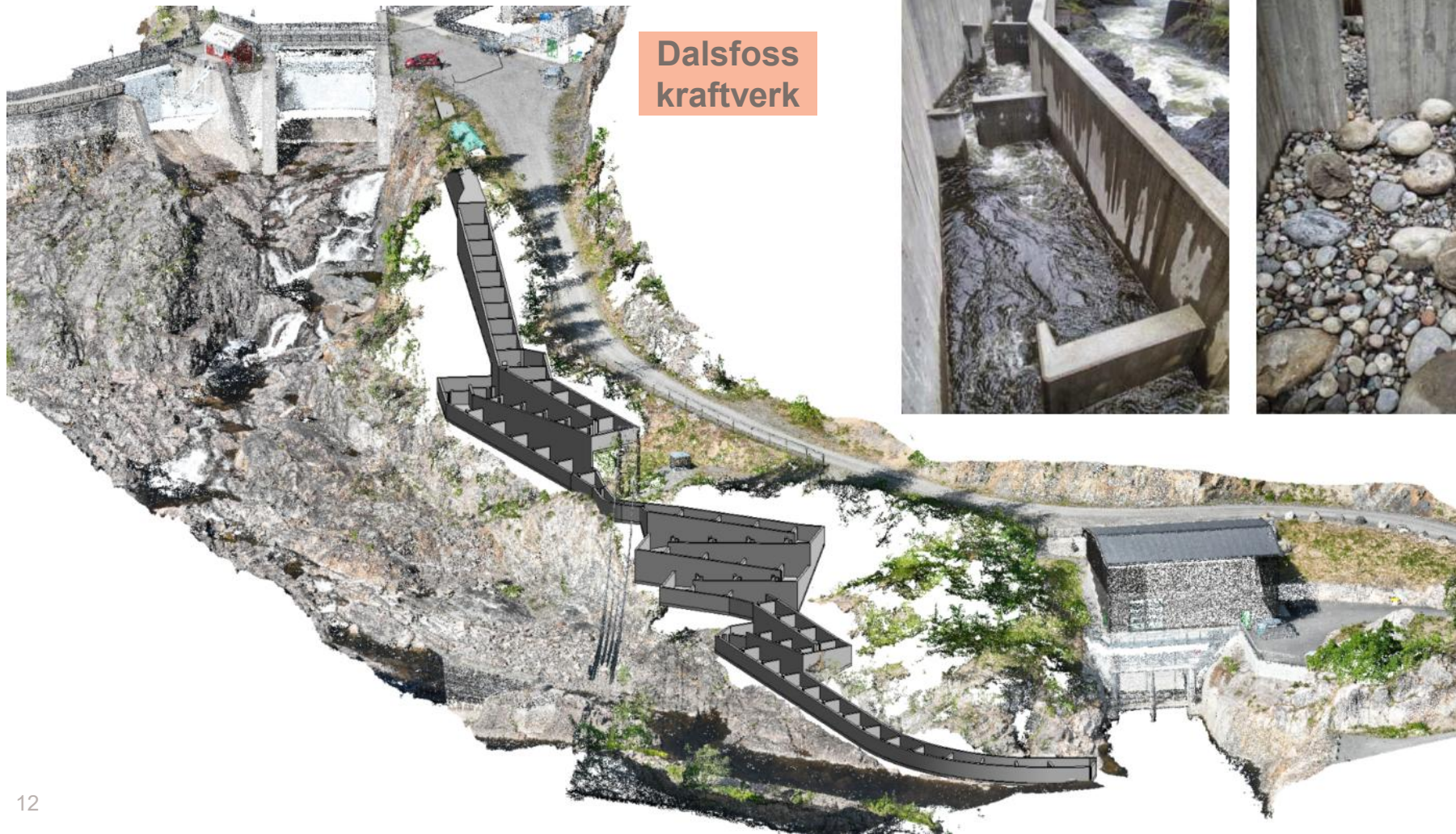
Foto: M. Stickler

Produksjon av laks er bestemt av de områdene som er tilgjengelige ved vandring.

Foss i Heldøla som ble antatt å være øvre vandringshinder (Forseth et al. 2006), ved Brubakken ca. 5,2 km opptrøms Helldølas innløp i Toke.

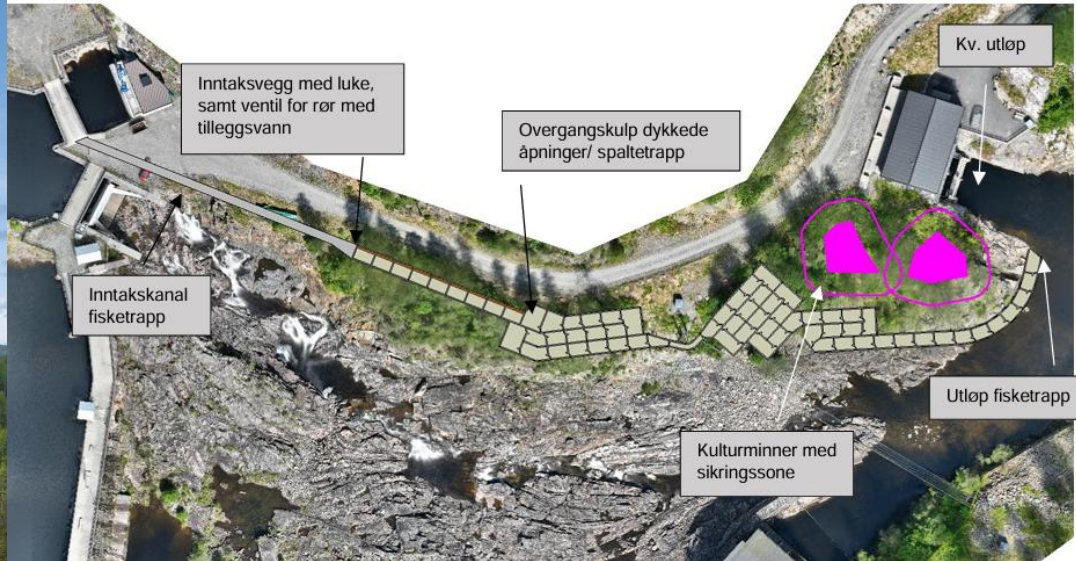
For å lykkes med re-etablering av laks trengs det gode vandringsløsninger for laks forbi alle fem kraftverkt (90% effektivitet totalt).

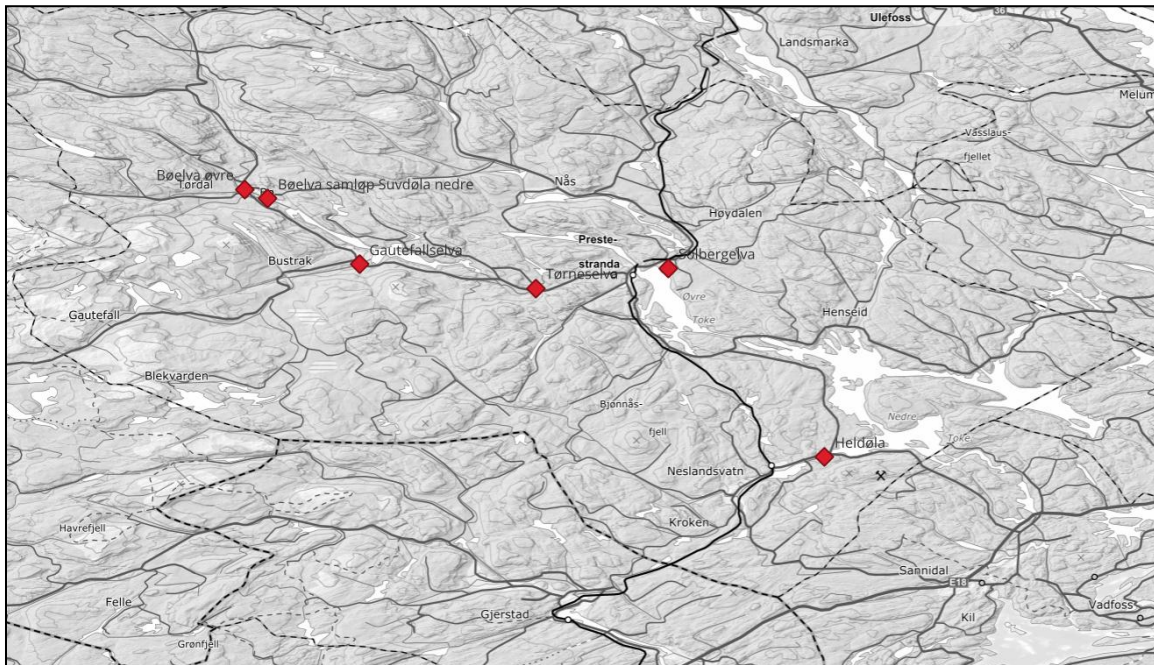
Dalsfoss
kraftverk

Spaltetrapper for
laks, sjørret og ål

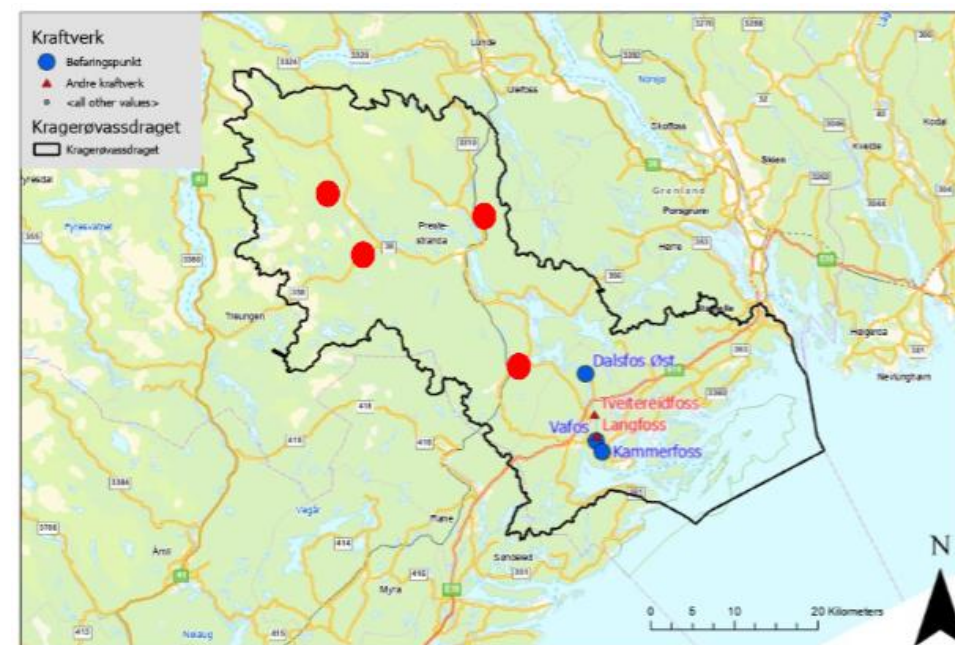

Det er også tatt eDNA og prøvefiske for å forstå artssammensetning og tilstand i Kragerøvassdraget

Kartlegging viser at det er store variasjoner/utfallsrom i hvor mye laks som kan produseres i Kragerøvassdraget.

- 1. Gytebestandsmål:** 271-707kg holaks, eller 136-178 stk 4kg holaks.
- 2. Smoltproduksjon:** 1.443 – 38.461 smolt.
- 3. Nødvendig for lykkens** 9 000 – 19 000 smolt for vassdraget uten øvre Solbergvassdraget (opp til Fineid dam).

Potensial for gytebestandsmål som grunnlag for smoltpotensial

	Anadr om strekn ng km	Areal m ²	Spesifikt gytebestan dsmål (Egnet habitatarea l/ Totalt areal)	Eggsett het antall per m ²	GBM Kg hun n- laks	Nedr e GB M	Øvre GB M	GB M Anta ll hun n- laks 4kg
<i>Anadrom strekning i dag:</i>								
Helldøla til Foss 3	5,2	33055	0,4	2	46	34	68	11-12
Stor-/Tørneselva	5,4	48930	0,5	2	68	51	101	17
Gautefallelva nedre 1 km	1	20758	1	8	115	72	-	29
Gautefallelva øvre 5 km	5	67150	0,1	1	46	35	70	12
Tørdalselva	3,5	71649	0,96	8	395	247	-	99
Solbergelva nedre ^a	1,1	26564	0,6	2	37	26	55	9-10
Sum anadrom strekning	21,2	268106			707	467		178
<i>Utvidet anadrom strekning:</i>								
Helldøla utvidet ca. 10 km	10	132220 ^b		2	182	137	274	46
Solbergelva til Åkrevatnet	1,8 ^c	25089	0,3-0,4	2	35	26	52	9
..... utvidelse til Våletjern	1,4 ^c	20022	0,7	4	55	41	69	14
..... utvidelse til Singusdalsvatn	5,3	80000 ^d		4	221	166	276	55
Sum utvidet anadrom strekning	18,5	257331			493	370	671	124
Dagens GBM N50 uten Solbergelva ovenfor dam		786000		2	1084	813	1626	271
				1	542	271	813	136
Dagens GBM N50 med Solbergelva ovenfor dam		1100000		2	1517	1138	2275	379
				1	759	380	1137	190

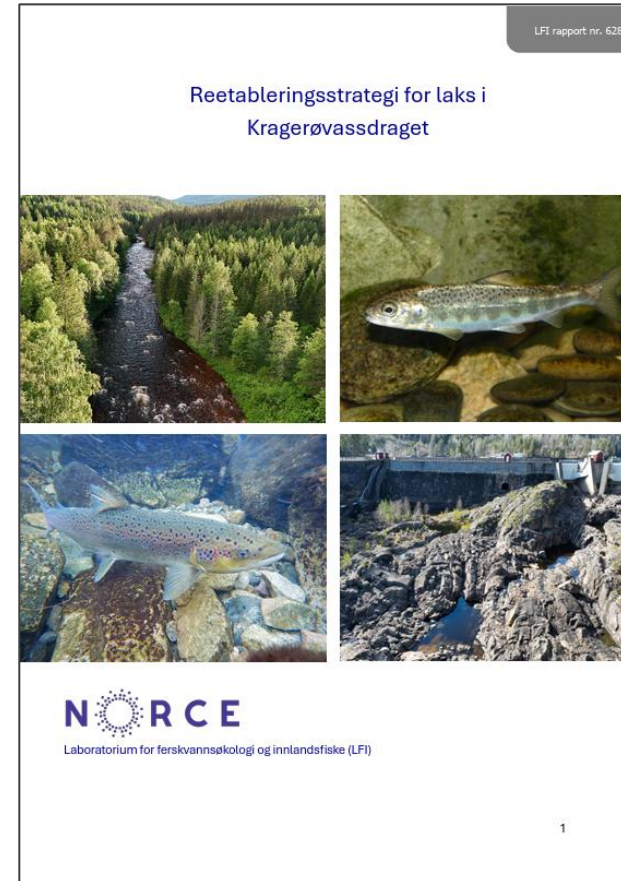
^aOpp til Tveitvatnet. ^bFra flyfoto. ^cKun elvestrekning. ^dEkstrapolert fra Åkrevatn-Våletjern.

Smoltpotensial ved elvemunning ved ulike scenario (utfallsrom).

Tabell 8. Smoltpotensial (netto = ved elvemunning) for de valgte scenariene

Scenarier Pot., overlevelse	Kammer- Vadf.	Til Langf.	Til Tveit- ereid.	Til Dalsf.	med Toke	med Solbergvdr.
1 Middels, middels	109	109	3411	3859	13952	19272
2 Høy, høy	165	165	5915	6471	35046	48011
3 Lav, lav	48	48	1208	1348	2923	3753
4 Høy, lav	139	139	3572	3852	8642	10815
5 Lav, høy	57	57	1999	2278	11674	16628
6 Lav, veldig lav	48	48	773	828	1443	1767
7 Høy, veldig høy	170	170	6482	7093	38461	52694
Median	109	109	3411	3852	11674	16628
Gjennomsnitt	105	105	3347	3698	15477	21196

Resultat påleggsundersøkelse- ål.

- Kragerøvassdraget velegnet for ål. Historisk dokumentasjon.
- Ål er rødlistet og sterkt (Norge)/kritisk (globalt) truet. Får derfor høy oppmerksomhet hos forvaltningsmyndighetene.
- Den europeiske ålen tilhører en felles bestand, noe som betyr at ål kan vokse opp like gjerne i Norge som i Sverige, og faktorer som påvirker ålen i andre deler av Europa vil også påvirke ålen i Norge. Vannkraftverk er et eksempel.
- Egnede leveområder for ål finnes både nedenfor og ovenfor Dalsfos, men de største oppvekstområdene er ovenfor.

Fakta om ålens livssyklus

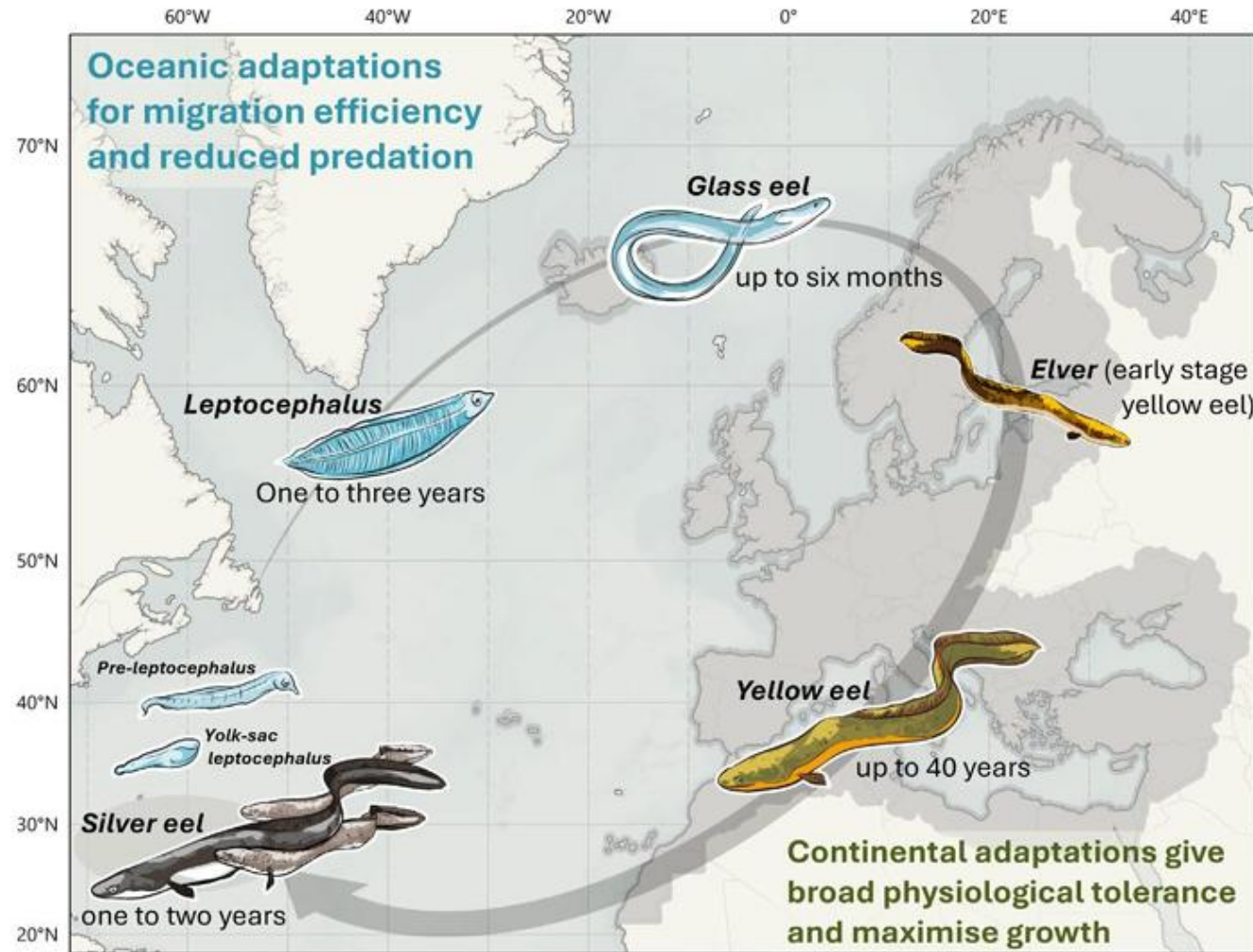
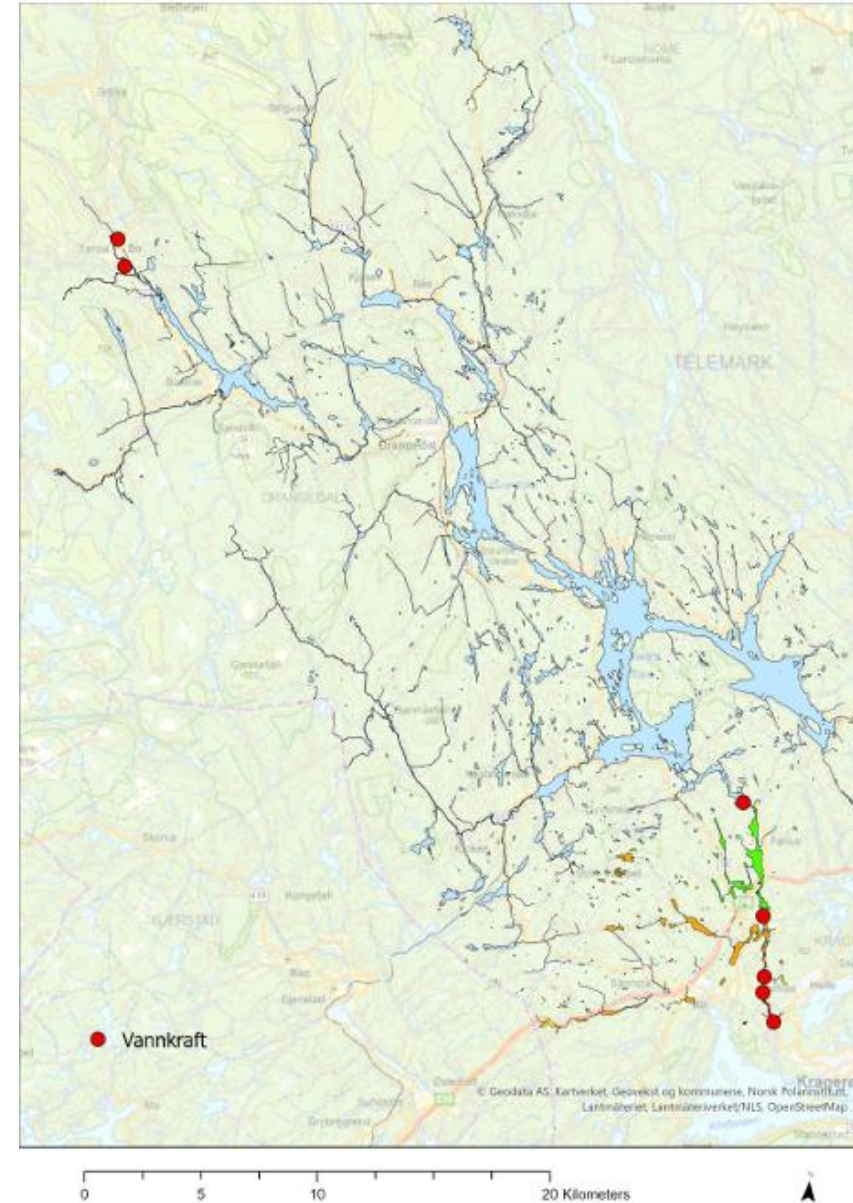

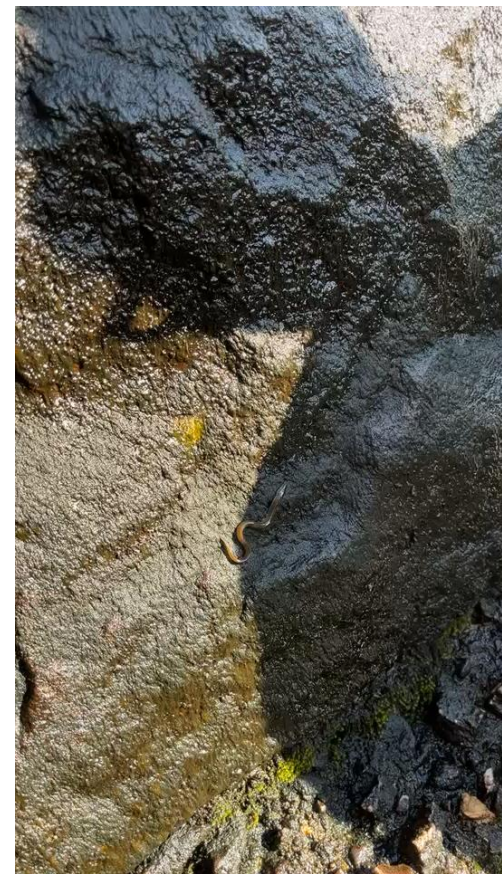
Figure 1 The life cycle and range of the European eel (*Anguilla anguilla*). The grey shading on the European continent shows the distribution range while the grey ellipse in the Sargasso Sea (down left) shows the assumed spawning area. Figure from Righton et al., (2025).

Oppvekstmiljø for ål

Ål i Kammerfoss

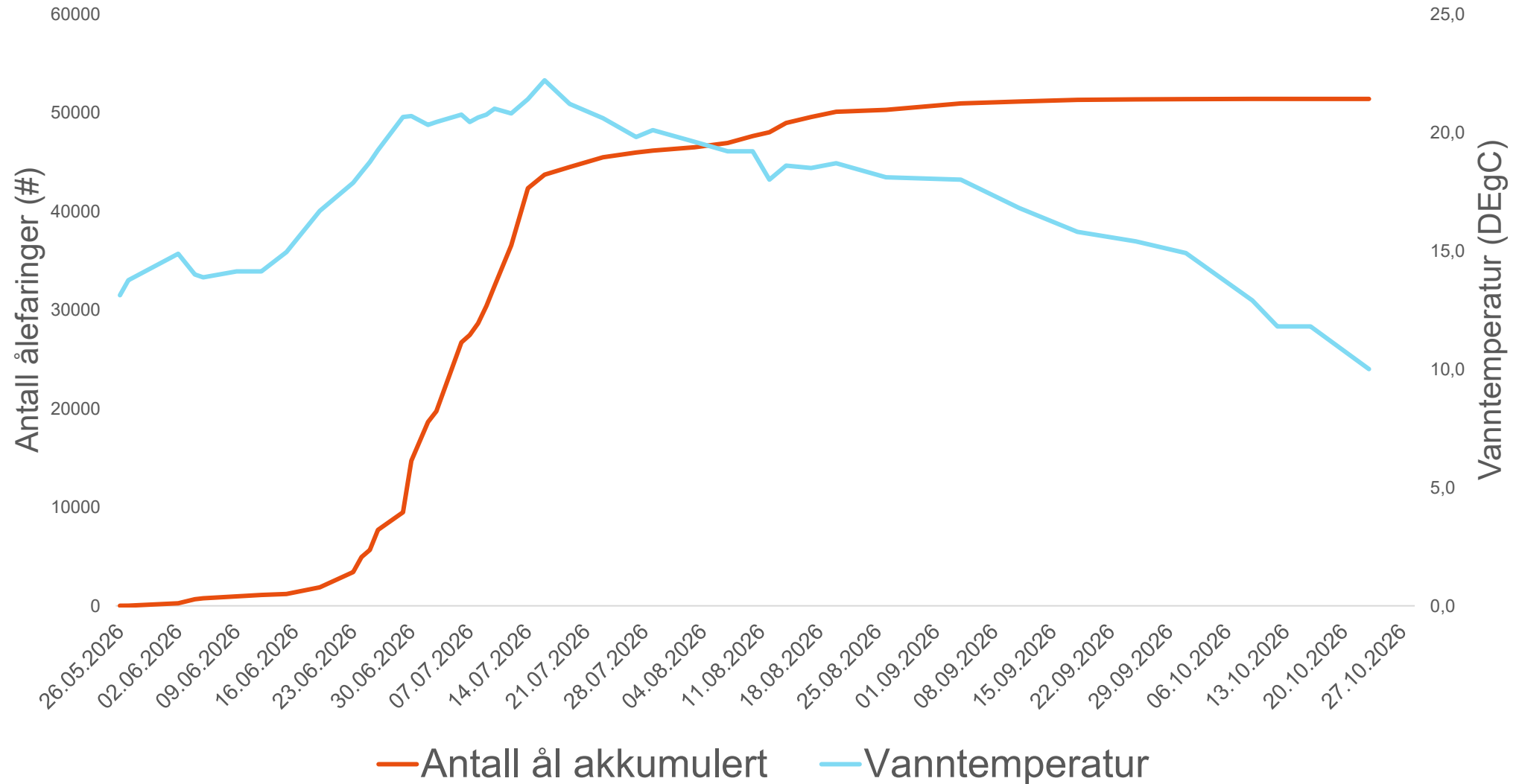
- Planlegge og iverksette tiltak for oppsamling og flytting av oppvandrende ålefaringer fra Kammerfoss til egnede oppvekstområder oppstrøms Dalsfoss.
- Skulle være klar til oppvandringssesong 2026
- Mange involverte for å komme frem til gode løsninger

Løsning Kammerfoss

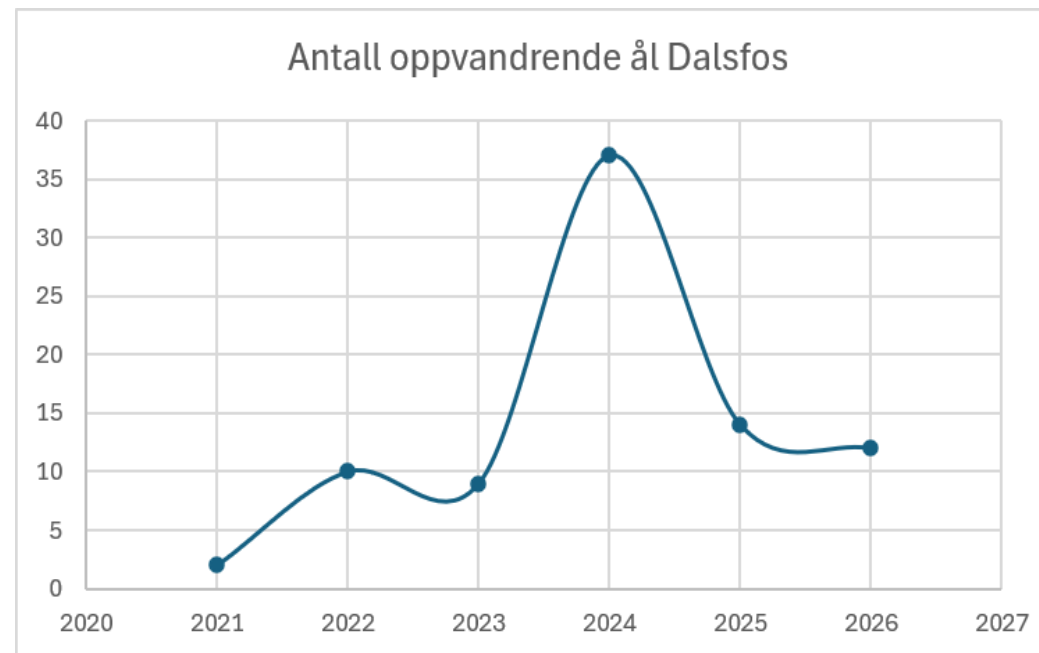
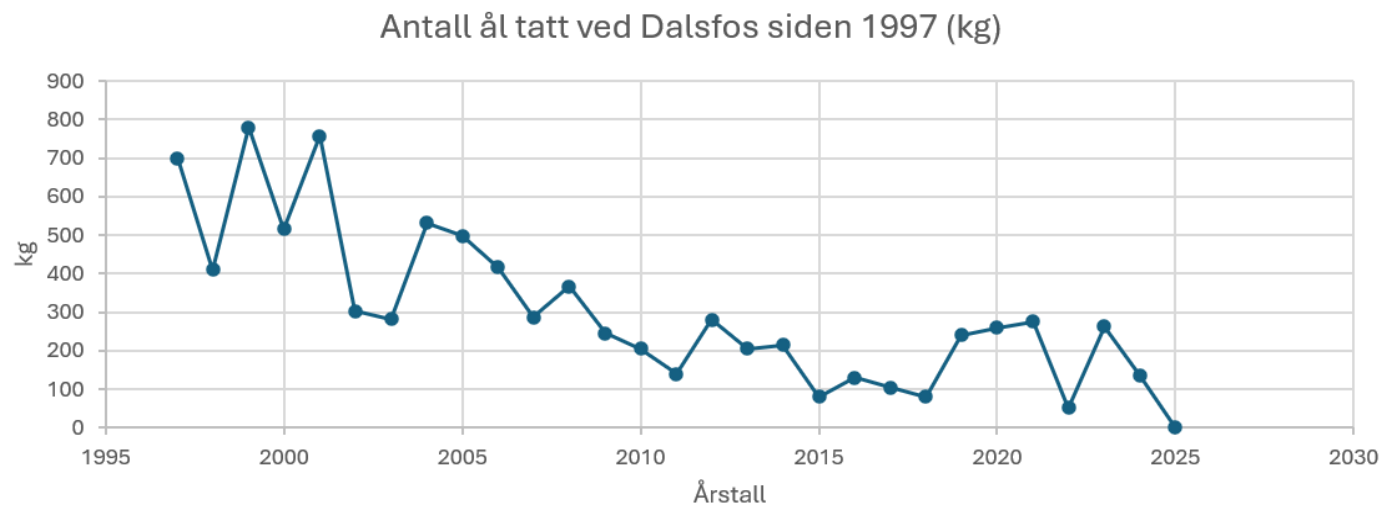

Totalt fangst av ål I Kammerfoss

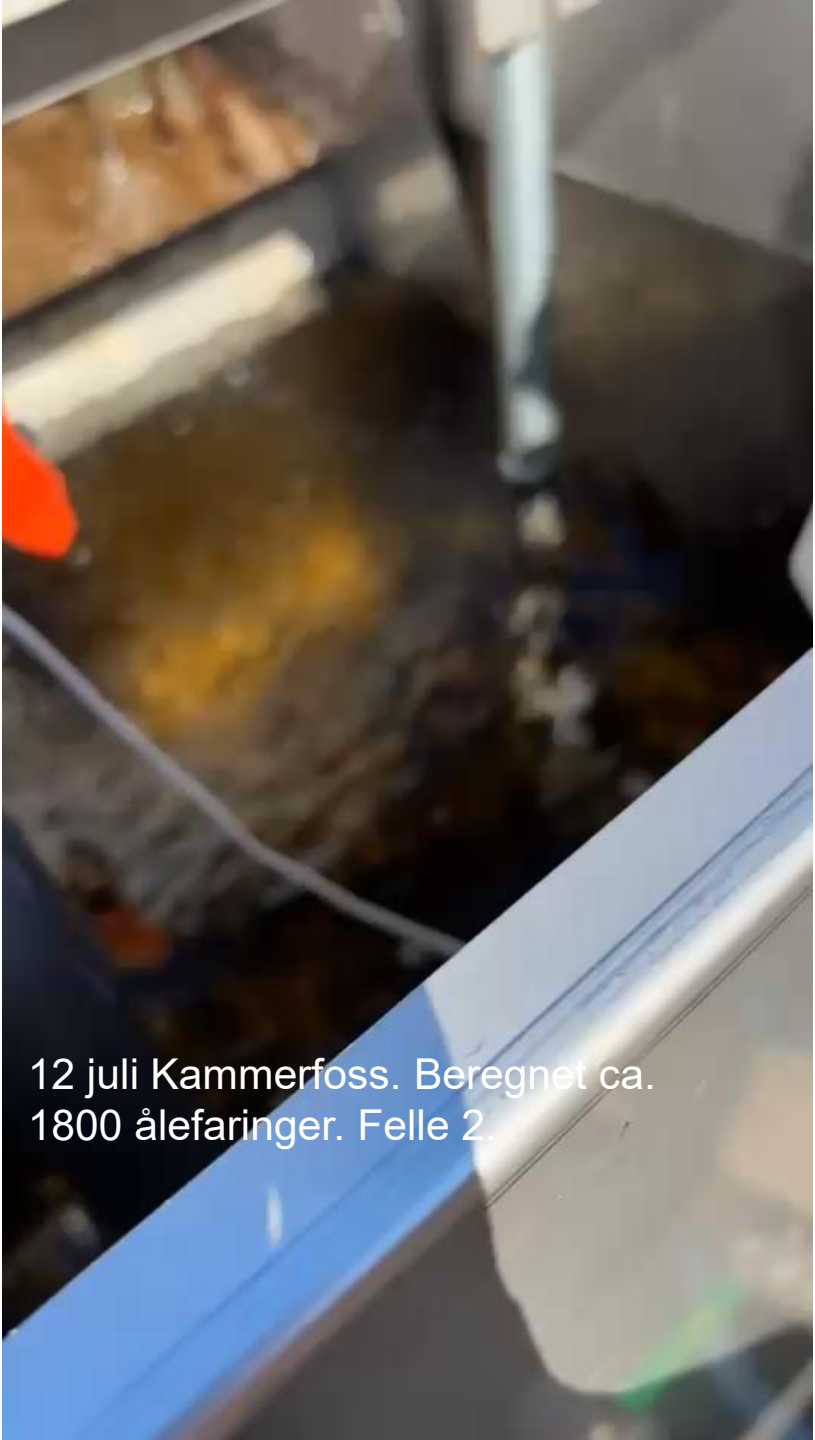
Erfaringer fra Dalsfos

- Dalsfos kraftverk 2021: Fiskesikkert inntak, opp- og nedvandringssløsninger for ål etter mønsterpraksis
- Lite oppvandrende ål siden 2021
- Løsningen er mer tilpasset mindre ålefaringer – ekskluderer større ål

Erfaringer og noen tanker

- Løsningen treffer godt på Kammerfoss
- Mindre selektiv enn løsningen på Dalsfos
- Var 2026 et bra eller dårlig år?
- Trenger lengre dataserier og sammenligningsgrunnlag
- Hvor mye ål skal opp, men skal all ål opp i Toke?
- Hvordan forbedre dagens løsning for nedvandrende ål

12 juli Kammerfoss. Beregnet ca.
1800 ålefaringer. Felle 2.

Veien videre for Skagerak Kraft

- Kommentarbrev fra Skagerak til forvaltningen med vårt syn og anbefalinger.
- Planlegging av oppfølgende arbeid med ål i Kammerfoss og Dalsfos 2027.
- Venter på tilbakemelding fra forvaltningen.
- Informerer og involverer gjerne der det er ønske om det.

Befaring med myndigheter og interesseorganisasjoner
17.09.2026